

ARCHEOLOGICKÝ ÚSTAV AKADEMIE VĚD ČESKÉ REPUBLIKY V BRNĚ

PŘEHLED VÝZKUMŮ

45

ISSN 1211-7250

ISBN 80-86023-64-8

BRNO 2004

3001-

9395458

PŘEHLED VÝZKUMŮ 45

- Vydává: Archeologický ústav AV ČR Brno
Královopolská 147, 612 00 Brno
E-mail: infor@iabrno.cz
- Odpovědný redaktor: doc. PhDr. Jaroslav Tejral, DrSc.
- Redakce a příprava pro tisk: Ing. Petr Škrdla, PhD., Mgr. Balázs Komoróczy, PhDr. Lubomír Šebela, CSc.,
PhDr. Rudolf Procházka, CSc., PhDr. Jiří Doležel, Dana Gregorová, Alice Del
Maschio
- Na titulním listě: Jeskyně Švédův stůl. Foto Jiří A. Svoboda
- Tisk: Bekros
- Náklad: 400 ks

© 2004 by the Authors.

All rights reserved.

AÚ AV ČR Brno, Královopolská 147, 612 00

1:10 000, list 25-11-16, v souřadnicích Z s.č.: J s.č. – 87 mm : 377 mm.

Druhá fáze náleží k slovanskému mladohradištnímu období. K zajímavým a co do materiálu bohatým objektům se řadí nález obilnice s hruškovitým průřezem (obj. 30). Tento horizont lze rámcově ztotožnit s první písemnou zprávou o vesnici (r. 1131, resp. 1141), kdy se ves uvádí v příslušenství kostela sv. Václava v Olomouci. Nejvíce objektů (8) můžeme přiřadit k vrcholně středověké vesnici (13.-14. stol.). Ve dvou kúlových jamkách se dny vyloženými valouny byly nalezeny střepe řazené do časného novověku (16.-17. stol.).

Marek Kalábek, AC Olomouc

Resumé

Bukovany (Bez. Olomouc), Garten des Hauses N. 6, Intravilan der Gemeinde. Hallstattzeit – Platénicekultur, Jüngere Burgwallzeit – 11.-12. Jh., Spätmittelalter – 13.-14. Jh., Neuzeit – 16.-17. Jh. Siedlung, Rettungsgrabung.

BUKOVANY (okr. Olomouc)

„Ohrady“. Vrcholný středověk. Novověk. Sídliště. Záchraný výzkum.

Na polokulturní lokalitě byly doloženy nálezy z období středověku a novověku (popis viz v kap. Eneolit).

Jakub Vrána, AC Olomouc

Resumé

Bukovany (Bez. Olomouc), „Ohrady“. Hochmittelalter, Neuzeit. Rettungsgrabung.

ČEJČ (okr. Hodonín)

„Nad hřbitovem“. Raný středověk – doba středo- a mladohradištní. Pohřebiště. Záchraný výzkum.

Ve dnech 24.3. až 10. 10.2003 prováděl Archeologický ústav AV ČR Brno, pracoviště Mikulčice, záchraný archeologický výzkum raně středověkého pohřebiště v polní trati „Nad hřbitovem“ při SV okraji intravilánu Čejče. Pohřebiště bylo porušeno při zakládání nového vinohradu. Výzkum byl komplikován složitým jednáním s investorem, dokonce musel být na několik měsíců přerušen.

Při rigolování pozemků pro nově zakládaný vinohrad bylo porušeno 67 kostrových hrobů. Většina z nich se koncentrovala v SZ části plochy a patřila mladohradištnímu pohřebišti, které patrně pokračovalo dále k SZ, do prostoru již vzrostlého vinohradu. Mladohradištní hroby byly orbou zcela zničeny, vedle torzovitého kosterního materiálu se podařilo zachránit pouze 6 esovitých záušnic o průměru 17 až 24 mm a dva nože.

Několik porušených hrobů rozptýlených v JV části plochy naznačovalo možnost existence staršího pohřebiště. Následným odkryvem plochy cca 40 x 50 m v tomto prostoru bylo zjištěno středohradištní pohřebiště, přirozeně ohraničené na SZ straně, tj směrem k mladohradištním hrobům. Na dalších stranách pokračovalo do neprokopané plochy budoucího vinohradu. Tři další blíže nedatované kostrové hroby byly porušeny orbou 50

až 80 m SV od tohoto pohřebiště. Jejich souvislost se zkoumaným pohřebištem je nejistá.

Celkově bylo při výzkumu registrováno 203 kostrových hrobů, z toho minimálně 150 středohradištních. Středohradištní hroby byly orientovány vesměs ve směru SZ-JV. Časté byly dřevěné obklady hrobových jam, stejně jako úpravy jejich stěn a den v podobě stupňů, výklenků a žlábků. Dvacet hrobů bylo možné zařadit mezi tzv. výklenkové hroby.

Asi 3/5 středohradištních hrobů obsahovaly nálezy, nejčastěji keramické nádoby (60 hrobů) a železné nože (38). Zbraně byly zjištěny ve 13 hrobech, z toho sekery v osmi, kopí ve třech a hroty šípů ve dvou případech. Ostruhy pocházejí z šesti hrobů, kde se nacházely společně se sekerou (3 hroby), se sekerou a hroty šípů (1 hrob) nebo s kopím (1 hrob). V hrobě 86 byla nalezena pouze jedna ostruha, a to na lebce zemřelého. Břivky byly zjištěny v šesti hrobech, a to převážně v hrobech bojovníckých. Vědra pocházejí pouze ze dvou hrobů, které patřily relativně významným jedincům. V jednom případě byl pohřbený vybaven párem bronzových pozlacených gombíků s lisovanou výzdobou, jediným nálezem toho druhu na lokalitě. Ve druhém případě šlo o ženu se dvěma páry stříbrných náušnic. Stříbrné náušnice pocházejí z dalších čtyř hrobů, pozlacené náušnice jsou obsaženy přibližně v šesti hrobech, naprosto však převládají bronzové náušnice (26 hrobů). Na rozdíl od stříbrných a bronzových pozlacených náušnic, které představují vesměs hrozníčkové tvary byzantsko-orientálního rázu, je spektrum typů bronzových náušnic širší, tvořené často kroužkovými, jednoduchými hrozníčkovými a bubínkovými tvary nebo tvary s různě utvářeným závěskem. Vesměs jde o jednodušší lidový šperk tzv. podunajského rázu.

Z prstenů jsou pro pohřebiště typické štítkové tvary s vybiženou výzdobou, byly nalezeny v jedenácti hrobech. Poměrně často se vyskytnou náhrdelníky ze skleněných korálů (21 hrobů). Výjimečné postavení má dětský hrob 129. Vedle kostěného jehelníčku a čtyř stříbrných náušnic obsahoval náhrdelník sestávající ze závěsného kosočtverečného oloveného křížku s vnitřní plochou vyplněnou mřížkováním a 12 litých olovených korálů členěných vývalky.

Časté jsou doklady pohanských praktik, zejména v podobě vajec (21 hrobů) a zvířecích těl nebo jejich částí (26 hrobů).

Datování obou pohřebišť může být pouze rámcové, tj. do 9.-10. století v případě středohradištního a do 11. století u mladohradištního pohřebiště. Kontinuita pohřbívání mezi středohradištním a mladohradištním obdobím, ač pravděpodobná, zůstává podobně jako u dalších moravských lokalit obdobného charakteru otevřená. Půdorysná návaznost obou pohřebišť je nápadná, ačkoliv se zdá, že obě jsou od sebe oddělena přibližně 10 m širokým pásem volné plochy. Zjištěná část pohřebišť představuje jenom část původně větších nekropolí, jejichž skutečný rozsah neznáme. Význam lokality spočívá zejména ve výpovědi k raně středověkému osídlení regionu a jeho kulturně-teritoriální orientaci, k sociálně-ekonomické struktuře širšího okolí velkomoravského centra v Mikulčicích i k řešení otázky možné kontinuity pochovávání mezi 9. až 11. stoletím. Středohradištní kostrové pohřebiště v Čejči „Nad hřbitovem“ patří ke středně bohatým až chudším venkovským nekropolím.

Marián Mazuch, Lumír Poláček, Jaroslav Škojec, AÚ AV ČR